

# Zastupanje i predstavljanje udruge

*Gordana Muraja, magistra prava*

Zakon o udrugama (NN 74/2014) postavlja pravni okvir koji mora biti ispunjen kod imenovanja osoba ovlaštenih za zastupanje. Sagledavanje šire slike o zastupanju i predstavljanju daje potpunu sliku o značaju ovlaštenja za zastupanje za udruhu.

## Pravna sposobnost

Svaka fizička osoba može biti nositelj prava i obveza. To znači da može steći pravo, a i obvezu koja iz tog prava slijedi. Vlasnik imovine može postati i nerođeno dijete - pod uvjetom da se rodi živo, a sama činjenica vlasništva sa sobom donosi i obveze koje iz vlasništva slijede.

Sposobnost da se bude nositelj prava i obveza zove se **pravna sposobnost**. Stećemo je čak i prije rođenja, imamo je sve do smrti, i nitko nam je ne može oduzeti.

## Poslovna sposobnost

No želi li maloljetnik, primjerice, prodati vlastitu nekretninu, ugovor mora potpisati zakonski zastupnik ili skrbnik maloljetnika. Do punoljetnosti fizička osoba ne može vlastitim očitovanjima volje stvarati pravne učinke. (Postoje i iznimke kojima se nećemo baviti.) Da bi mogao zaključiti ugovor, maloljetniku nedostaje **poslovna sposobnost**, što je sposobnost da se vlastitim očitovanjima volje stvaraju pravni učinci.

Razlika između pravne i poslovne sposobnosti je u dijelu u kojem mi sami, svojom odlukom i vlastitim očitovanjima volje proizvodimo pravne učinke.

Fizičke osobe poslovnu sposobnost stječu punoljetnošću ali im ona može biti i oduzeta, kad se ocijeni da punoljetna osoba zbog duševnih smetnji ili drugih uzroka nije sposobna brinuti se o svojim pravima i interesima. Takvoj se osobi u sudskom postupku postavlja skrbnik, a njoj se u cijelosti ili djelomično oduzima pravo da vlastitim očitovanjima volje stvara pravne učinke.

## Ovlaštenje za zastupanje

Udruge poslovnu sposobnost stječu u propisanom postupku, upisom u odgovarajući registar. Da bi udruha mogla biti registrirana statut udruge mora sadržavati odredbe o zastupanju te osnivači trebaju imenovati osobu ovlaštenu za zastupanje, odnosno osobu koja će očitovanjima volje stvarati pravne učinke koji će obavezivati udruhu.

## Tko može biti osoba ovlaštena za zastupanje

Zakon propisuje da osoba ovlaštena za zastupanje udruge može biti samo punoljetna, poslovno sposobna osoba kojoj nije oduzeta poslovna sposobnost u dijelu sklapanja pravnih poslova. Mada se u rad udruha mogu uključiti i maloljetne osobe, pa i osobe koje su djelomično ili potpuno lišene poslovne sposobnosti, one ne mogu biti ovlaštene za zastupanje.

## Značaj ovlaštenja za zastupanje

Vidimo da Zakon pozornost posvećuje odredbama kojima je uređeno pitanje zastupanja udruge, a razlog tome je u činjenici da svaka pravna osoba mora imati najmanje jednu osobu koja je zastupa i u tome da ovlaštenje za zastupanje ovlašteniku daje puno ovlaštenja i puno odgovornosti.

Ovlasti osobe ovlaštene za zastupanje propisane su i Zakonom. Tako su člankom 19. nabrojani poslovi koje zastupnik obavlja: on vodi poslove udruge, podnosi skupštini prijedlog financijskih izvještaja, ispunjava obveze koje udruge imaju prema nadležnom uredu koji vodi registar udruha, sklapa

ugovore, poduzima druge pravne radnje i obavlja i ostale poslove u skladu sa zakonom, statutom i drugim aktima udruge.

Pri zaključivanju pojedinih poslova udruhu može zastupati ona osoba koja je izabrana za obnašanje dužnosti u udruzi, na položaj uz koji po statutu ide ovlaštenje za zastupanje i čije je ime upisano u registar udruge. U izvršavanju svojih poslova zastupnik mora postupati u skladu sa zakonom, statutom i internim pravilima udruge.

### **Ovlaštenje za donošenje odluka u odnosu na ovlaštenje za zastupanje**

Mada su često spojeni u jednoj funkciji, ovlaštenje za donošenje odluka i ovlaštenje za zastupanje ne moraju biti spojeni u istom tijelu udruge. U praksi se javlja model po kojem kolektivno tijelo upravlja udruhom i donosi odluke, a čelnik kolektivnog tijela ima dužnost izvršavanja odluka te je, radi izvršavanja odluka, nositelj ovlaštenja za zastupanje. To znači da zastupnik u vođenju poslovanja može samo izvršavati odluke kolektivnog tijela, da praktično ne smije, primjerice, baš ništa kupiti ako kolektivno tijelo nije donijelo odluku o prihvatanju tog ugovora, odnosno o kupnji. Kad treba rješavati redovne poslove bez kojih udruge ne funkcionira, doslovna primjena ovog načela proizvodi različite praktične probleme.

Rješenje je u tehnici kojom se zastupniku daju ovlasti da donosi odluke potrebne za vođenje poslova, ali se to njegovo pravo i ograničava. Najčešće je ograničenje novčanim iznosom obveze koju zastupnik može preuzeti (primjerice: do 1.000 kn) ali može biti ograničeno i vrstom poslova (primjerice: samo ugovori o nabavi uredskog pribora).

### **Zastupanje u granicama ovlaštenja**

Čak i kad nije ovlašten za donošenje odluke, ugovor koji je zastupnik zaključio ostaje na snazi, osim ako je druga strana znala da je sklopljeni ugovor ili druga radnja poduzeta suprotno statutu. Kako je Zakonom propisano da se statut obavezno objavljuje na mrežnim stranicama nadležnog državnog tijela, ako je statut zaista objavljen i ako su svi prije zaključivanja ugovora mogli doznati ovlaštenja zastupnika, ugovor se može pobijati, odnosno pred sudom dokazivati da nije zaključen u okviru ovlaštenja zastupnika.

No ako statut nije objavljen na mrežnim stranicama nadležnog državnog tijela, ugovori koje je zastupnik zaključio preko granica svojih ovlaštenja ostaju na snazi i praktično će ih biti teško osporiti. Naime, u tom bi postupku trebalo dokazati da je druga strana znala da osoba koja je ugovor zaključila nije za to ovlaštena.

Suugovaratelji imaju obvezu voditi računa o ovlaštenjima osobe koja preuzima obvezu, zbog toga postoje uvidi u registar, zbog toga se kod zaključivanja ugovora ponekad traži uvid u rješenja ili izvadak iz registra. No treba objektivno reći da to u mnogim situacijama i nije primjereno i da mnogi suugovaratelji neće uložiti taj napor.

### **Odgovornost zastupnika**

Budući da ne odgovara osobno za obveze udruge, sve obveze koje zastupnik prihvati zapravo su obveze udruge. Postupa li zastupnik nemarno prema obvezama koje treba ispuniti udruhu, vodi li poslovanje nesavjesno i bez dužne pažnje, to dovodi do slabljenja udruge, a posljedica može biti i prestanak njenog rada.

Pri tome treba znati da ako zastupnik nije počinio protupravno djelo, odnosno ako je njegovo djelovanje svedeno na neukost i neupućenost, na povlačenje pogrešnih poteza u kojima ne postoje elementi kaznene odgovornosti ili stjecanja protupravne koristi, udruhu ga može jedino razriješiti dužnosti, ali i za razrješenje mora statutom biti osiguran postupak u kojem će se razrješenje provesti.

### **Više zastupnika u jednoj udruzi**

Izvanredna razrješenja sama po sebi proizvode probleme u radu udruge jer se provode kad je članstvo isprovocirano lošim radom ili neradom izabranih tijela. U takvoj situaciji nastupa još jedan problem: ako

je samo jedna osoba ovlaštena za zastupanje dok razrješenje ne bude provedeno i dok ne bude izabrana nova osoba, zastupnik kojeg članovi žele razriješiti jedini je koji ima ovlast zastupanja. Kako je u tijeku razrješenje, od njega ne treba očekivati suradnju, a ako nema suradnje udruga ne može rješavati ni poslove koje je neophodno riješiti radi njezinog funkcioniranja.

Moguć je i drugi slučaj: ako se zastupnik razboli, ako mora dulje izbivati i slično, te ne može obavljati svoje poslove. Zbog toga je korisno statutom razraditi model po kojem više osoba ima ovlaštenje za zastupanje, a Zakon ne sadrži prepreke da udruga za zastupanje ovlasti više osoba.

Mada ovdje govorimo o "osobama", ovlaštenje za zastupanje se statutom uređuje kao značajka poslova koju obavlja pojedino tijelo u udruzi. Kod razrade unutarnje organizacije opisuje se tijelo udruge, navode se njegovi poslovi, te da radi obavljanja tih poslova to tijelo zastupa udrugu. te se uređuje način izbora osoba koje će imenovanjem preuzeti obavljanje opisanih poslova. Tako se neka osoba bira i imenuje za obnašanje određenih poslova, a ona izborom i imenovanjem stječe prava koja su statutom predviđena.

Udruge koje žele ovlaštenje za zastupanje dati većem broju osoba, trebaju njihove poslove i unutarnju organizaciju udruge razraditi po opisanom modelu te kod prijave u registar udruga na odgovarajući način prijaviti sve osobe ovlaštene za zastupanje.

### **Likvidator udruge**

Likvidacija je postupak u kojem se završavaju svi pravni poslovi pravne osobe koja za sobom nije ostavila dugove. Likvidator je osoba koja će provesti postupak likvidacije i koja će od početka postupka do likvidacije biti ovlaštena za zastupanje udruge. Izbor likvidatora provodi se u skladu sa statutom, te Zakon navodi da su odredbe o izboru i opozivu likvidatora udruge obavezni sadržaj statuta, a iz odredbi o obaveznim sastojcima zahtjeva za upis slijedi da likvidator mora biti izabran već kod podnošenja prijave za upis u registar.

Likvidator ne mora biti član udruge, ali nema zabrane da to bude. Zakon ne sadrži pobliže uvjete ni ograničenja za izbor likvidatora, mada bi se i na njega moralo primijeniti pravilo da likvidatorom ne može biti imenovana osoba koja nema potpunu poslovnu sposobnost. Tako nema prepreke da se statutom predvidi da će, u slučaju potrebe, likvidator udruge biti osoba imenovana za obavljanje pojedinih poslova u udruzi.

### **Prijenos ovlasti za zastupanje**

Osoba ovlaštena za zastupanje može ovlast za zastupanje prenijeti i na druge osobe. Kad se to dogodi, kažemo da je drugoj osobi dana punomoć. Ako nije ograničen u tome koliko ovlasti može prenijeti na drugoga, zastupnik može na drugu osobu prenijeti sve ovlasti koje ima. To praktično znači da čelnik udruge sve svoje dužnosti može prenijeti na drugoga jednostavnim izdavanjem punomoći. Zbog toga i na ovo područje treba obratiti pozornost jer se statutom mogu propisati ograničenja.

### **Predstavljanje**

Za razliku od zastupanja za koje je obavezan dio i poslovna sposobnost, predstavnik udruge je ne mora imati. Predstavnik je osoba koja predstavlja udrugu. To čini i osoba ovlaštena za zastupanje no glavna je razlika u tome što predstavnik ne može za udrugu stvarati obveze. Stvarno, udrugu predstavljaju svi njeni članovi. Nadležno tijelo udruge može odlučiti i da je u nekim prilikama predstavlja i osoba koja nije njen član. U svakom slučaju, predstavljanje je puno širi pojam od zastupanja, ali predstavnik ima puno manje prava od zastupnika.